

Föreläsningar vid
Stockholms
högskola, VT 1893
: L 40:89 A /

Rydberg, Viktor,

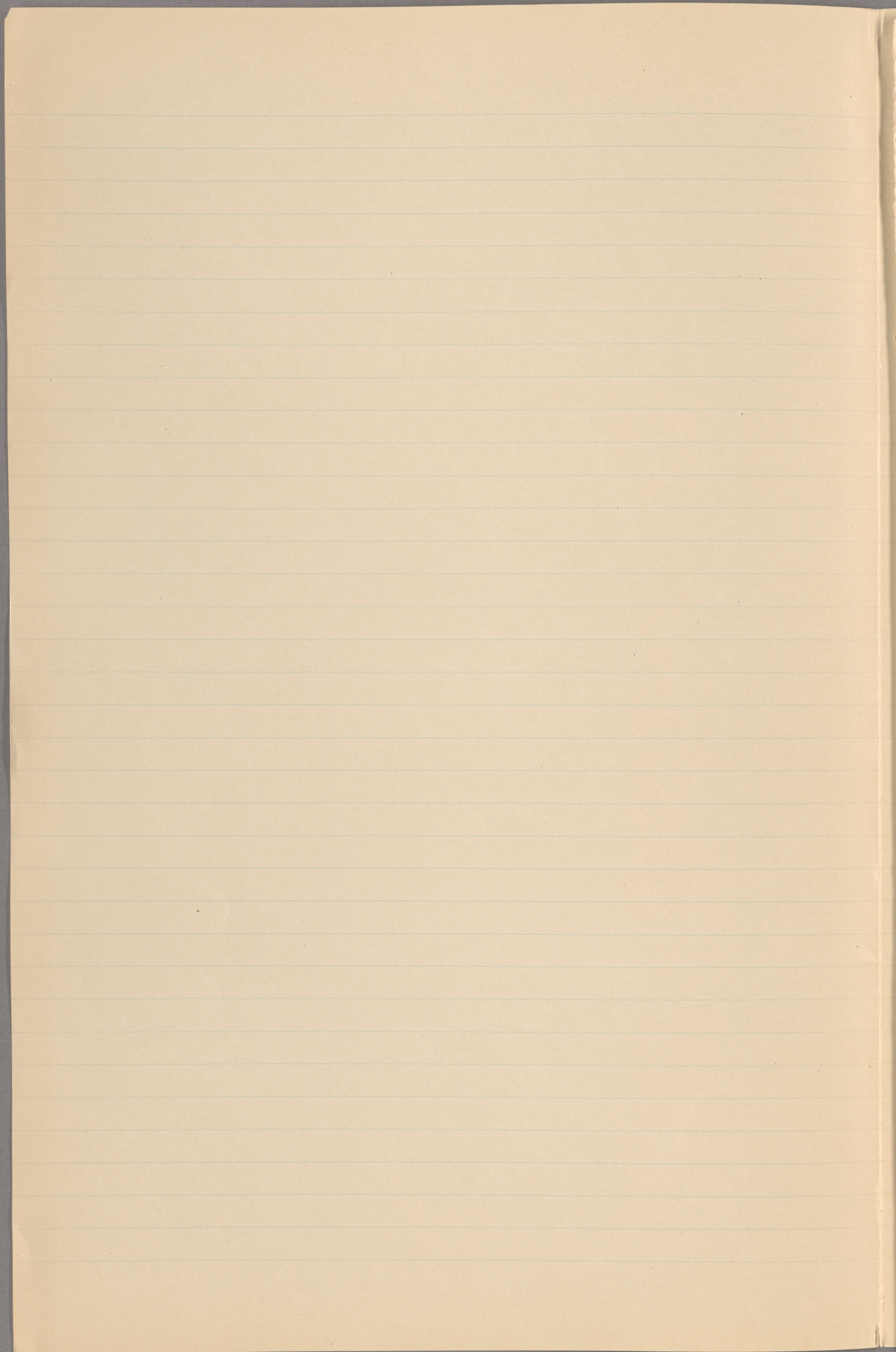
HS L 40:89 A

National Library
of Sweden

N° 19

14/4 1893

14/4. 93.

hvar en en gammal satyr. Låt oss glömma det förflutna och
 vara lyckliga. ^{just} Det är hörd man skall vara under vår korta lifvad.
 Alla Grekland, Rom, skall man det glömma hur dessa namn ~~erif~~
 inndån? ^{ärlig} pie med borgare härjprakt och offervillegket för fideles-
 landet, skall man glömma forntidens många dygder? Naturligtvis
 ikke; men ej heller, att vi äro barn af Gallia, ~~fidda~~, fidda med
 lättflytande blod i ådrorna, barn af en gammal gladlyt manna,
 som är lätt att bli dka, då vi gör sned språk. Åh, hvad de äro trikeja,
 de där enliga ruinerna och de ^{sprinklade} ~~största~~ gamla kottar, som man velat fruga
 om att sörja för! Och de mörka ~~skogarna~~, som guldella af deras rötter!
 Och dessa teologer, jakobiter och thomister och hvad de nu heter! Under
 med dem ~~bes~~ ^{bes} ~~månads~~ ^{månads} ~~trasa~~ ^{trasa}, och dem martyrer af alla nationer och
 alla trosbekännelser! Låt oss klippa icke kirg och mord och blodutgju-
 telse! Och bort med ^{menar} klostren, där man vakar flickornas ^{lockiga} ~~hufvuden~~;
 och bort med ^{menar} klostren, där vackra ^{små} ~~gossar~~ ^{små} ~~fröna~~ efter liflyglädje! Vi
 ha fått rhada mer än nog ned i afgrundslatg, vi ha fått bevittra
 mer än nog af ^{människor} ~~menschlig~~ ^{och} ~~och~~ ^{och} ~~gudars~~ ^{gudars} ~~ondika~~. Alla lepe kyddan,
 i hvilka ~~herden~~ ^{de djupa} ~~och~~ ^{man} ~~herdinnen~~ ^{perspektiv in i det tjäna blå} ~~kärna~~ ^{härskande} ~~brä~~ ^{och} ~~li~~ ^{och} ~~små~~ ^{och} ~~etc.~~ ^{och} ~~lepe~~
~~allevarna~~, ~~där~~ ~~der~~ ~~under~~ ~~lokarnes~~ ~~lifkval~~ ^{och} ~~man~~ ~~endras~~ ~~hvirvningar~~
~~frömmar~~ från läppar, s. fröna till kvarandra; lepe kvillvandringarna
 i leende parker; lepe det frunda röniga kullet! Lepe de näbbliga
 små ^{gullika} ~~uppvärorna~~, som äro så mycket trelligare än de ~~glattiska~~ ^{glattiska} ~~väl-~~
 näorra och de romariska krostörorna; dessa små apbitliga uppväror,
 som ikke göra anspek på något distingueradt! Lepe det enkla
 kvardaplipekt och människan, s. tripar där små goda barn! Lepe de
 vackra flickorna, de ^{laddiga} ~~små~~ ^{små} ~~nältiderna~~, ~~den~~ ^{små} ~~lepe~~ ^{små} ~~fröna~~ vil
 kunnats härd! Lepe allt s. är godt - freden, det ljusa lugnet,
^{den} ~~den~~ ~~kärleken~~, s. ~~lokas~~ ~~oss~~ ~~att~~ ~~le~~ ~~ej~~ ~~appresser~~ ~~om~~ ~~andra~~ ~~tårer~~ ~~än~~ ~~glädjen~~,
 kärleken utan gift i utan dolk, den lugna kärleken, hvarn krogen
 är fylldt med parfymerade piler, kärleken, s. leper i djuren, män-
 niskan och gudarna, den store Jans kärlek, som gör, att allt, s.
 andas, förens i ömsesidig tillgifvenhet och att lyckan blir världens
 grundlag."

Så långt Dargenty. Han har härmed velat känneteckna den
 kändortänning och de idéer, som gifva sig uttryck i rococo.

14/4. 93.

14/4. 93.

14/4. 93.

Komma ned och hämta det. Watteau kom då ned med sin kopia i handen, hvilken han gjort ur minnet, men sade sig ^{väl} ~~hå~~ behöfva originalet för att måla glasögonen på gammans näsa. Det var förmodligen det enda skänet han någonsin tillåtit sig. Hans lön var 2 franc i veckan. Det var en eländig lön, och en dag lät hiesfrun honom veta, att hon af barmhärtighet ville öka den med en tallrik soppor om dagen. Watteau emottog välgerningen, ehuru han insåg, att den var dikterad af vittneflyktnad. Han hade först ätit sin middag. Nu märkte han, nästan ^{innemiddag} ätit sin soppa, åter grepa till penseln. Fabrikanten afvann honom därmed ytterligare en timmes arbete per dag. På sönd- och helgdagar var slapen fria. Alla sina fritider använde Watteau till att teckna efter naturen. Om han icke gjort det, skulle han varit förlorad.

En slump befrjade honom ^{den} ur trälldomen. Självf var han för skitelös ^{och passiv} för att göra det. Det fanns då i Paris en de riktbar teaterdekorationsmålare i grafisk konstnär vid namn Gillot, hvars ~~satiriska~~ satiriska raderingar, genom sitt i förordadigt mantrå lygné, sin esprit gaulois, hade slagit an på parisererna i s. äfven illustrerat de la Motte's Fables. Gillot, s. tillfällighvis fått se några af Watteaus teckningar, erbjöd honom arbete i sin atelier. Gillot, s. var en spirital artist med leflig fantasi och på samma gång med lust att hämta sina ämnen ur verkligheten, bidrog utan ^{delvis} hispet till att utveckla Watteau till hvad han blef. Dock ej med afseende på färgkonsten. Watteaus ^{drömda} landskap ^{fröctade} ~~blef~~ ett helt annat färgspel än det s. stod Gillot till buds, och det var med sina drömmars färger W. alltid målade. Han stannade emellertid icke blott en kort tid hos Gillot. De skildes åt s. orädd. Hvar för vet man icke, men W. talade alltid med aktning i ^{bländ} fackskicket om sin lärare. Från Gillot kom W. till dekorationsmålaren Audran, ^{Dejuna} ~~och~~ ^{skulle} ~~skulle~~ icke måla figurer. W. hjälpte honom därmed, och Audran var förhugst i sin ledighet och behaget hos de gestalter, ~~med~~ hvilka W. gaf rikare omväxling; åt de kaméer, arabesker och grotesker, ^{med} hvilka Audran ^{upbrände} ~~innehades~~ i sina dekorativa arbeten. Audran öppnade för W. sitt hem, betalade honom bra och vårdade sig om honom på vänligaste sätt, och lemnade honom tillräcklig tid till egna studier. Han bodde i den ståtliga Luxembourgsträdgården, hvars uppsyningsman han var.

14/4. 93.

Trädgårdarnes träd och buskar kljptes den tiden i form af pyramidier, klot,
 & fåglar i andra djur; men Luxembourgsträdgården var, för ett ordagrant
 öfversätta ett ämne om trädgårdarnas bräckligt fruktbart uttryck, den var
 "okänriad," och här tecknade i målade Watteau med ~~ett~~ ^{en} ipso och härförde.
 När fann han en natur, s. han i fantasi kunde gestalta till hvad land-
 skaperna i de taflor sedan bleps: lyriska skaldestycken, drömmar om äro-
 speglade en poetisk verklighet, ~~med~~ ^{med} lundar och med hemlighetfullt blinkande
 dagrar och svula skuggor, ideallandskaper, ~~och~~ af en raffinerad i, lät
 vara, konventionel af färgning, men lockande & i bedårade och utfirda med
 en färggiffning, s. man det intill aldrig sett. Här fick han inspirerarna
 till den ~~skildring~~ ^{framställning} han gifvit oss om öfverfarten till kärleksön, öm
 med den eviga ungdomens källa och med örtid frid och hvila.

Se, vesterhafsets vågor
 i purpur gunga och i gyllne lågor
 och leka med hvordra
 kring ön, där mina ~~barndoms~~ ^{minnen} ~~ständer~~ ^{svadn.}
 Så svall af frid, mitt segel,
 och lå dit på oceanens spegel.
 Se riika mig, jag låv dem till nöte
 att sjunka, vann på nytt, i dens sköte. —

Hur brändem klippor blåskar,
 i vrigt sken, i skuggorna sig sänka,
 att fanna stilla dalar
 och skrida genom lundans pelarradar.

Hur myskigt dunkla parker
 stå drömmande bland välbelyste marker!

Hur djup är fästnaden, här stilla friden.

I sällhet domnad här låv hjälpa tiden.

Här hade ~~han~~ ^{Watteau} ~~en~~ ^{orden} tillfälle att af Auden den bland de gamle
 mästarne, s. voro han kärast, bland den Rubens, hvars färgspel han åtkode,
 men hvars formgiffning utan trippel firkon han allt för ~~flor~~ ^{ripar} nedeländsk och
 robust. Redan som gosse hade han i Valenciennes haft tillfälle att se målningar
 af Rubens, som Dyck i Teniers. ~~Watteau~~ ^{Han} ~~hade~~ ^{under} sin vistelse hos Audran målade
 han två taflor med ämnen hämtade ur krigslivet, ur hvad han sett af

14/4. 93.

detta. Den ena fivestället en härfdelning, 2. gjort halt. Eusom den kom han
 nu i det intimaste umgänge med ~~med~~ ^{Franckes} fivaste konstkärnare,
 med ~~den rike~~ ^{millionären} Corozat, 3. lefde för sina konstseulingar, & med ~~den~~
 den lärde konstarknologen greve de Caylus, med ~~de~~ de Julienne och andra,
 Corozat ^{i konsten} erbjöd honom att lefa ett ekonomiskt sorgförligt lif i hans eget hem ö
 bland hans ~~de~~ kopade konstskatter. Greve Caylus blef hans vän för lifet och,
 därefter hos biograf. ~~Hans~~ ^{Watteau} flyttade till Corozat, studerade där ö målade,
 med ~~ifv~~ ^{belev}aktig i pers. Men blott en kortare tid. Plöteligt lät han veta, att
 han ville flytta. Den lilla bleke magre ^{ungling} ~~mannen~~ med de drivvande ögonen,
 och tungrotshygn hade lednat vid att lefa i öfverflödets sköte. Han var trött
 vid att känna sig trygg mot nöden. Corozat och greve de Caylus varnade honom,
 men det hjälpte ej. Hans skönde svar på sådana varningar var: "Jag är
 fara! jag har ju i nödfall till sjukhuset att anlita. Där vägrar man mig icke
 plats." Uttrycket var så mycket svårare 3. han icke pågode efter pengar. Hans
 målningar voro nu i roset, och han kunde godt ha lefat på dem; men hans
 hygne var så daut, att om en bedrogare ville aflura honom pengar, gaf han
 honom summan och vände honom firaktligt ryggen. Hvad han mest saknade hos
 Corozat var ensamheten. Han ville vara ensam med sina fantasier och sitt
 arbete.

N: 274. Här ett proof på huru dessa fantasier rizo ut, när han något
 längre fram i tiden visade dem i ^{arbeten} ~~arbeten~~ af sin pencil. Det lög i tids-
 anden en trängtan att komma ut ur ~~en~~ det artificiella lif de högre
 klasserna fände in i naturen, in i naturen både med syn och sinne, med
 ögats trängtan till en frisk och oförfulskad ~~skapelse~~ ^{skapelse}, med hjärtats trängtan
 till en frisk och oförfulskad kärlek, sådana man fiveställde sig den i det gamla
 Arkadiens herdehyddor, från hvars trösklar ~~den~~ ^{herde och herdsinna} ~~hörd~~ ^{hörd} ur skogen djup den
 gamle Paus flöjts underbara Foner. Men trodde på en framtid, då redernas
 förfining, då ~~var~~ ^{det} det behagfulla i hållning och tal, ~~kunde tagas med~~
 då de rejtningar, som litteratur och konst bereda, och alla öfriga värdeiska
 frukter af den civilisation, hvars ceremoniel och falika ~~värden~~ ^{värden} man ville
 vända ryggen, kunde tagas med på färden till detta nya naturtillstånd
 och aklimatisera där. Det var dessa drömmar, dessa förhoppningar Watteau
 målade, emedan han själv var firsjuårig i dem, och det var därför hans
 målningar, när de blevo bekanta för allmänheten, vändte ~~hans~~ ^{hans} ~~ögon~~
 fiveställning. Hans figurers kläddel inverkade till och med på modet,

14/4. 93.

Tidens modejournal hemtade åtskilliga iuzipolier från Watteaus taflor.
 N: 275. Här ett annat prof på de s. k. galanta fester "Watteau fram-
 ställde. Taflan är känd under namnet "Kärlekslektionen" och finns, liksom
 den fjärre, på kungl. Nottet i Berlin. Hvad jag i öfvert ho att vi i af-
 bildning af Watteaus ^{och utmärkt} femta festsken här på bordet i ett ställe,
 antel delvis förträffliga afbildningar. Hans teckningar ådagalägga
 hvilken realist han var i den mening, att hans teckningar hade en
 fast och säker grundval i studier af verklighet. Hans taflor ådagalägga
 hvilken idealist han var, hvar han, medvetet för sig själv, kunde förena
 sinlighet med orskuld, en frisk naturvårdning med fantasier om
~~en värld, befolkad af som endast föran~~ ^{ett Arkadien, i hvilket människolivet} har blomsterlikt med-
 vetna behag och älsklighet. Och i för all denna skönhet hvilas dock ett
 vemod, som härflutet ur konstnärens egen djupa melankoli, och återgivet
 med en pensel, som med denna själstränning förstärker de färga Rubens'
 lysande färgskikt, mildt firtomad. Högpunkten i den Konst nådde
 Watteau i sin nyktbara, i Louvren befintliga tafla, "inseppningen till
 ön Kytera." Kytera, nu Cerigo, den sydligaste af de joniska öarna, var
 i den klassiska samtiden helgad åt kärleksgudinnan Afrodite-Venus, och mytten
 berättar, att hon i dess granskop uppsteg ur kapets skum. Den afbildning, s.
 på bordet föreligger af ~~Watteaus~~ ^{taflan}, är tyvärr för liten, för att ge oss en bildheterna,
 fullt arkadiskt, och man ser vackra unga par, smakfullt klädda, om-
 svipade af kärleksgudar, samlade under kvallen af höga träd i ^{en värld} närheten
 af gudinnans bildstod, för att i salig orskuld njuta af hvarandras ^{närhet,} ~~skönhet,~~
 Men detta är dem icke nog. Hafsuet ~~är~~ ^{utbreder sig} fram för dem, och öfver
 den vlyglitrande vidder vilja de hän till sagoön, där gudinnan själv har
 sin varelse. Betjnad af två nakna kraftiga roddare ligger den präkt-
 fulla båten färdig att fara dem öfver. Några ila i glädje dit och ~~beti~~
 gå ombord, andra gå bet betraktat dit, några skada sig om, några dröja,
 ett i ett par synes vilja stanna där det är. Det aflägsna målet för firden,
 är inbiligt i en ljus irruma af guld. Men att de skola nå det, för
 det ha de en borgen i de små kärleksgudarne, s. skänkt att visa dem
 vägen. Här äro vi således inne i den evigt unga fantasiers rike,
 den till hvilken endast dikten och målarhusten kända vägen, ^{om ljus det är,}
 från hvilken man kan vända sig bort för en tid, ~~man blott för att komma~~
 med gagnar, ty endast längta dit vore en färdig och energierande sakt,

14/4. 93.

entwar har i nullastunden ^{han} och samma behof blev ^{var}
 man till hvilken enwar likväl ~~han~~ ^{han} samma rätt) att träna ~~han~~
 undan ~~ja~~ vardagslifets bekymmer o. arbetaren har till en hvilostund
 efter väl förrättadt dagsverk. Man påminnes prästiv sådana tefflor af
 W. om Göttes hymna i Faust till ~~faust~~ ^{faust} i utbildningskraften:

"Heliga ~~faust~~ ^{poen}, hij dig i etern fri, i pergläns skön i prakt
 Njämne- och Njämnetrakt! Fjävran hvarthän du från, koma vi dig och
 när till oss din makt."

Då Watteau flyttade från Crozat, skaffade han en vän på hans begäran ^{vid namn Sirois}
 en aflägren treflig bostad, hvar adren han ville ha hemligkällem. Det
 var samma vän, o. köpt hans två första tefflor. Då W. ville göra intet för
 sitt rykte, gick Sirois med de två tefflorna till den expositiunsal, genom
 hvilken konstakademiens ledamöter hade att passera till sitt samlingsrum.
 Filjden blef, att Watteau blef agréé af akademien. Hans lepra streduare be-
 ritta, att han därefter kände en djupare missnöje med hvad han gjorde.
 Hans två beundrade ^{tefflor} ~~tefflor~~ ^{tefflor} ~~tefflor~~ ^{tefflor} underlägna hvad han sett
 inom sig i vilka återgifva. Beställningar hade han fullt upp, chom han
 flyttade från Wille till Wille och rikte gömmea sig undan allmänheten.
 När vännerna åter uppletat honom och rikte förmå honom att icke skjuta
 lyckan från sig, hade han, benättar Baylus, alltid till hands sitt gamla
 svar: "ingen fara! på sjukhuset skall man icke vägra mig plats." Så
 flydde han för en kort tid till England, där han ~~erbjö~~ ^{erbjö} oförtrohet, o. alltid,
 chom ständigt sjukare, arbetade o. fick emottaga höga honorar. Från
 dem flydde han tillbaka till Frankrike, nu med fullt utbildad och
 ohjälplig lungrot. Han arbetade likväl och lidelrefallt. Det första han
 målade var en Kristusbild, i hvars drag han århädliggjorde sina egna
 lidande. Hans vännar skaffade honom en treflig bostad på ^{hans} ~~hans~~ lands-
 bygden i Nogent, i hopp att landluftu skulle födröja sjukdomens
 härjningar. Väl ditkomman längtade W. därifrån; ^{han den dönde ville} ~~han den dönde ville~~
 sin födelsebygd. Man gjorde då förberedelser för att han skulle få
 sin inskan uppfyllt; men hans krafter tilläts det icke, o. han afled
 i en väns armar i juli 1721, 27 år gammal.

14/4. 93.

